

Konserniosasto, henkilöstö- ja talousyksikkö

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto hallituksen esitykseen valtionhallinnon henkilöstöturvallisuutta edistäväksi lainsäädännöksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Ministeriö on pyydetysti huolehtinut myös hallinnonalansa kuulemisesta ja toimittaa lausuntonsa ohella hallinnonalan virastonsa lausunnot aiheesta.

Huomiot virkamieslain 6 c §:n muutoksesta ja perusteluista

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää kannatettavana ehdotettua muutosta, jonka mukaan turvallisuusselvityksen edellytys mainitaan hakuilmoituksessa. Hakijoiden kannalta muutos tuo selkeyttä, kun turvallisuusselvityksen edellytys käy ilmi jo hakuvaiheessa. Muutoksella ei ole käytännössä vaikutuksia liikenne- ja viestintäministeriön nykyiseen toimintaan, koska ministeriössä turvallisuusselvityksen tekemisestä ilmoitetaan lähtökohtaisesti jo hakuilmoituksessa. Turvallisuusselvitys tehdään ministeriössä kaikista virkamiehistä sekä rekrytointilanteessa että virkasuhteen aikana työtehtävien edellyttämässä laajuudessa ja valtioneuvoston ohjeiden mukaisesti.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom puoltaa ehdotusta, jonka mukaan viran hakuilmoituksessa olisi mainittava tehtävien edellyttämä henkilöturvallisuusselvitys. Ilmoittaminen jo hakuvaiheessa edistää hakijoiden oikeusturvaa sekä lisää rekrytoinnin avoimuutta, ennakoitavuutta ja käytäntöjen yhdenmukaisuutta.

Ilmatieteen laitos nostaa esiin, että tältä osin muutoksen perusteluissa voisi tuoda nykyistä selvemmin esiin sen, että ehdotettu ilmoitukseen tuleva maininta turvallisuusselvityksestä olisi informatiivinen, eikä loisi viranhakijalle minkäänlaista oikeutta odottaa, ettei turvallisuusselvityssyistä päätettäisi teettää vasta hakuvaihetta myöhemmässä rekrytoinnin vaiheessa. Käytännössä esiintyy esimerkiksi tapauksia, joissa turvallisuusselvitystä koskeva tieto on erehdyksissä jäänyt pois lainkohdassa tarkoitetusta ilmoituksesta taikka rekrytoinneista vastaavilla ei vielä ilmoitusta julkaistaessa ole riittävää ymmärrystä uuden tyyppiseen tehtävään mahdollisesti liittyvästä turvallisuusselvitysmenettelystä.

Edellä mainittuun liittyen voisi esimerkiksi täydentää 6 c §:n 1 momentin muutoksen perusteluiden sitä kohtaa, jossa mainitaan viranomaisen oikeudesta myöhemmin hakea turvallisuusselvitystä – riippumatta siitä, oliko asiasta alun perin ilmoitettu hakuilmoituksessa tai edellytettiinkö ennen nimittämistä turvallisuusselvityksen tekemistä. Itse asiassa jälkimmäinen viittaus turvallisuusselvityksen vaatimisesta vasta ennen tehtävään nimittämistä menee jo toivomaamme suuntaa, mutta asiaa voinee vielä edelleen selventää.

Huomionne virkamieslain 7 §:n muutoksesta ja perusteluista

Traficom pitää hyvänä ehdotuksena sitä, että valtion virkamieslaissa Suomen kansalaisuutta edellyttävien virkojen joukkoon lisättäisiin Huoltovarmuuskeskuksen pääjohtajan lisäksi pääjohtajan välittöminä alaisina toimivien johtajien ja yksikön johtajien virat, Huoltovarmuuskeskuksen virat, joiden tehtäviin kuuluu valmius- ja varautumistehtäviä sekä Huoltovarmuuskeskuksen virat, joiden tehtäviin kuuluu käsitellä ulkomaisten yritystosten seurannasta annetussa laissa (172/2012) tarkoitettuja tietoja sekä Energiaviraston ylijohdajan välittömänä alaisena toimiva johtaja.

Huomiot virkamieslain 19 a §:stä ja perusteluista

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että virkamiesten nuhteettomuutta ja yleistä luotettavuutta koskeva vaatimus tuodaan lain tasolle. Ministeriö esittää harkittavaksi, että säännöskohtaisissa perusteluissa tuotaisiin esimerkinomaisesti esiin työnantajan käytettävissä olevat virkamiesoikeudelliset toimenpiteet, jos nuhteettomuusseurannassa ilmenee puutteita.

Traficom kannattaa myös sitä, että esityksen kohdan 4.1.1 Valtion virkamieslaki mukaisesti virkamieslakiin säädettäisiin, että valtion virkamiehellä olisi oltava viran, määräaikaisen virkasuhteen tai tehtävänmääräyksellä saadun tehtävän asianmukaisen hoitamisen edellyttämä nuhteettomuus, eikä hänellä saisi olla viran tehtäviä vaarantavia sidonnaisuuksia, ja hänellä tulisi muissakin suhteissa olla edellytykset hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja muutoinkin luotettavasti. Koska virkamiehen tehtäviin kuuluu usein salassa pidettävän tai turvallisuusluokitellun tiedon käsittely, on nuhteettomuus olennainen asia arvioitaessa henkilön kykyä käsitellä luotettavasti salassa pidettävää tietoa.

Ilmatieteen laitos pitää tärkeänä kyseiseen lainkohtaan lisättäväksi ehdotettua sääntelyä. On tärkeää, että 1 momentin säännösehdotuksessa on nimenomaisesti mainittu virkasuhteen tai tehtävänmääräykseen kuuluvien tehtävien asianmukaista hoitamista vaarantavista sidonnaisuuksista. Ehdotetuissa perusteluissa on mainittu tarkemmin tämän tarkoittavan muun muassa ulkomaan sidonnaisuuksia. Tältä osalta perusteluissa viitataan myös arviointikriteerilautakunnan suositukseen.

Ulkomaan sidonnaisuuksiin liittyy erilaisia haastavia kysymyksenasetteluita, kuten esimerkiksi henkilöiden mahdollisen vahvat taloudelliset tai muut vastaavat suhteet sellaisiin valtioihin, joiden poliittinen järjestelmä eroaa vahvasti länsimaisesta parlamentarismista. Tähän liittyen herää kysymyksiä myös tällaisten valtioiden kaksoiskansalaisten mahdollisista ulkomaansidonnaisuuksista. Esimerkkinä mainittakoon kaksoiskansalaisten lakisääteiset velvollisuudet joissain tapauksissa avustaa tarvittaessa, myös ulkomailla asuessaan, tällaisen valtion viranomaisia.

Edellä mainitun kaltaisten usein monimutkaistenkin, muun muassa ulkomaan sidonnaisuuksiin liittyvien, kysymysten osalta eri virastot hyötyisivät suuresti mahdollisesta sidonnaisuuksiin liittyvästä tulkintatuesta – tulipa tämä lakiehdotuksen perusteluista tai säädöksen voimaantulon jälkeen muilta toimivaltaisilta tahoilta.

Ehdotetussa 1 momentissa on myös mainittu, että viranomaisen on edellä tarkoitettuja virkamiehelle asetettuja edellytyksiä arvioidessaan otettava erityisesti huomioon niiden merkittävyys suhteessa viranomaisen toimintaan. Tämän maininnan yksityiskohtainen merkitys jää hieman auki lainkohdan perusteluiden valossa. Selvästi se liittyy perusteluissa sivulla 30 mainittuun kokonaisuuskäsitelmään.

Edellä mainittua viranomaisen toimintaan kohdistuvaa viittausta voidaan lukea usealla eri tavalla esimerkiksi tilanteissa, joissa viranomaisella on kovin laajoja ja keskenään erityyppisiä tehtäviä. Jääkin hieman auki, miten tätä tulee tulkita vaikkapa tapauksessa, jossa arvion kohteena olevan virkamiehen tehtävät ovat hyvin erityislaatuisia suhteessa viranomaisen koko tehtäväkenttään. Kyseinen maininta voitaisiin mahdollisesti kirjoittaa tarkemminkin esimerkiksi seuraavasti: "Viranomaisen on edellä tarkoitettuja virkamiehelle asetettuja edellytyksiä arvioidessaan otettava erityisesti huomioon niiden merkittävyys suhteessa viranomaisen toimintaan *kyseisellä tehtävälläalueella.*"

Väylävirasto lausuu seuraavaa: Valtion virkamieslaissa (750/1994) olisi jatkossa lakiin ehdotettavan uuden 19 a §:n myötä selkeä perusta palvelussuhteen aikana virkamieheltä edellytettävälle nuhteettomuudelle, riippumattomuudelle ja luotettavuudelle sekä mahdollisuudelle hakea näiden edellytysten varmistamiseksi henkilöturvallisuusselvitystä myös palvelussuhteen aikana. Perusteluissa ehdotuksen todetaan olevan nykytilaa selkeyttävä eikä varsinaisesti uusi vaatimus. Selvyyden vuoksi todettakoon, että valtion virkamieslain 8 c §:n mukaan nuhteettomuus ym. on varmistettava virkaan nimitettäessä, mutta ehdotetun 19 a §:n mukaan vaatimukset olisivat voimassa koko virkasuhteen ajan. Kyse olisi siten tosiasiaa uudesta vaatimuksesta, joka kuitenkin itsessään on varsin kannatettava.

Huomiot virkamieslain 40 §:n muutoksesta ja perusteluista

Traficom pitää myös kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan virkamies voitaisiin pidättää virantoimituksesta, jos hän palvelussuhteen aikana kieltäytyy antamasta suostumusta turvallisuusselvityksen laatimiseksi.

Traficom kannattaa myös sitä, että virkamies ei voisi palvelussuhteensa aikana kieltäytyä turvallisuusselvitysmenettelystä tehtävissä, joissa työnantajavirasto on arvioinut sen tarpeelliseksi ja johon löytyy lailliset perusteet. Mikäli kehoituksista huolimatta tällaisessa tehtävässä toimiva virkamies ei anna suostumusta turvallisuusselvityksen tekoon, tulisi asiassa voida soveltaa virkamiesoikeudellisia toimenpiteitä virkamiehen virasta pidättämiseksi tai siirtämiseksi toisiin tehtäviin, joissa turvallisuusselvitys ei ole tarpeen.

Ilmatieteen laitos lausuu seuraavaa: Kyseiseen lainkohtaan lisättävässä 5 kohdassa viitattaisiin virkamiehen syystä tapahtuvaan turvallisuusselvityksen tekemättä jäämiseen. Tältä osin käsitettä "syy" voisi vielä ehkä harkita uudestaan ottaen muun ohella huomioon, ettei turvallisuusselvityslain suostumusta koskevassa 5 pykälässä veloiteta selvityksen kohdetta suostumaan selvitykseen. Ehdotetussa lainkohdassa voisi käyttää suurempaa ilmaisua kuten esimerkiksi: "jos virkamies ei anna turvallisuusselvityslain 5 §:n mukaista suostumusta 19 a § 2 momentissa tarkoitettuun turvallisuusselvitykseen".

Väylävirasto lausuu seuraavaa: Valtion virkamieslain 40 §:n 2 momenttiin ehdotettavan uuden 5 kohdan mukaan viranomaisen voisi pidättää virkamiehen virantoimituksesta, jos virkamiehestä

johtuvasta syystä virkamiehestä ei voitaisi tehdä turvallisuusselvitystä. Kyseeseen tulisivat käytännössä tilanteet, joissa virkamies kieltäytyisi antamasta suostumusta turvallisuusselvitykseen, peruisi suostumuksen taikka toimisi suostumuksen suhteen passiivisesti. Taustalla oleva tavoite antaa työnantajana toimivalle viranomaiselle keinot puuttua virkamiehen toimintaan, mikäli tämä ei antaisi suostumustaan viranomaisen toiminnan tai tehtävien kannalta tarpeellisen turvallisuusselvityksen tekemiseen, on varsin kannatettava. Tässä yhteydessä tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että virasta pidättäminen on tilanteessa oikeasuhtainen toimenpide.

Valtion virkamieslain 40 §:n mukainen virantoimituksesta pidättäminen on hallinnollinen turvaamistoimi esimerkiksi tilanteessa, jossa virkamiestä koskee rikosepäily. Tällainen turvaamistoimi ei itsessään ota kantaa siihen, onko rikosepäily perusteltu eikä kyse ole rangaistuksesta. Ehdotettu 40 §:n muutos saattaisi käytännössä johtaa siihen, että virkamiehen suostumus hankitaan enemmän tai vähemmän pakolla virantoimituksesta pidättämisen uhalla. Edellä mainittujen syiden vuoksi voisi olla selkeämpää ja yksinkertaisempaa, että turvallisuusselvitys säädettäisiin virkamiehille pakolliseksi, jolloin suostumusta ja sen antamatta jättämistä ei tarvitsisi erikseen arvioida.

Todettakoon myös, että sekä voimassa olevan turvallisuusselvityslain (726/2014, 5 §) että sitä edeltäneen turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002, 7 §) lähtökohtana on ollut, että turvallisuusselvityksen laatiminen edellyttää selvityksen kohteen etukäteen antamaa kirjallista suostumusta. Turvallisuusselvityksistä annetun lain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 43/2001, s. 65) todetaan, että laissa on pyritty varmistamaan, että henkilö on suostumuksen antaessaan hyvin tietoinen siitä, mihin hän suostuu. Turvallisuusselvityslakia koskevan hallituksen esityksen (HE 57/2013, s. 59–60) yksityiskohtaisissa perusteluissa puolestaan korostetaan suostumuksen merkitystä menettelyn avoimuuden, henkilötietojen suojan, yksityisyyden suojan ja yksilön itsemääräämisoikeuden sekä tiedonsaannin kannalta. Lisäksi hallituksen esityksessä laeiksi valtion virkamieslain 7 ja 8 c §:n ja turvallisuusselvityslain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 70/2017, s. 23) todetaan valtion virkamieslain 8 c §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa, ettei turvallisuusselvityksen lopputulos sido hakijaa ja ettei tarkoitus ole ollut luoda sellaista nimitettävien henkilöiden taustan selvittämistä koskevaa järjestelmää, joka sitoisi nimittäjää ja tälle kuuluvaa nimitysharkintaa. Mainituista syistä valtion virkamieslakiin ei tuossa yhteydessä otettu säännöstä niitä tilanteita varten, joissa virkaan hakenut ei anna turvallisuusselvitykseen suostumustaan.

Analogiaa voidaan hakea myös yksityisyyden suojasta työelämässä annetusta laista (759/2004) ja sen 3 §:n tarpeellisuusvaatimusta koskevasta pakottavasta sääntelystä. Voimassa olevaa lakia edeltäneen yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (477/2001) säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (75/2000, s. 17) yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, ettei työntekijän suostumus voisi syrjäyttää tarpeellisuusvaatimusta, koska suostumukselle ei työntekijän alisteisen aseman vuoksi voitaisi antaa täysin vapaaseen tahdonmuodostukseen perustuvaa merkitystä. Voimassa olevan lain 3 § noudattaa tätä lähtökohtaa.

Huomiot turvallisuusselvityslain 50 §:n muutoksesta ja perusteluista

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa turvallisuusrekisterin käyttöoikeuden laajentamista valtion virastoihin. Muutos edistää hallinnon tehokkuutta.

Traficom kannattaa muutosehdotusta, jossa valtion virkamieslain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetut virastot, Kansaneläkelaitos sekä Senaatti-kiinteistöt liikelaitoksena ja sen tytärlielaitoksena olisivat turvallisuusselvitysrekisteristä saatavan tiedon osalta ministeriöihin rinnastettavassa asemassa.

Traficom puoltaa myös turvallisuusselvityslain 50 §:n 2 momentin muutosehdotusta, jonka myötä turvallisuusselvityslain 48 §:ssä tarkoitettuun turvallisuusselvitysrekisteriin pääsy laajennettaisiin koskemaan valtion virastoja ja eräitä muita julkisoikeudellisia organisaatioita. Muutos poistaisi useita nykytilanteessa tunnistettuja ongelmakohtia mm. päällekkäisten turvallisuusselvitysten hakemiseen liittyen. Lisäperusteluna Traficom haluaa korostaa, että hallinnonalojen virastot toimivat itsenäisinä turvallisuudesta vastaavina organisaatioina, joilla on vastuu huolehtia oman toimintaansa liittyvistä turvallisuuden eri osa-alueista, mm. henkilöturvallisuudesta. Tämä korostuu etenkin hankinnoissa ja kumppanuuksien elinkaaren hallinnassa. Traficom esittää myös, että turvallisuusselvityslain muutos virastokäyttöoikeuksista ulotettaisiin koskemaan valtiolle tietotekniikkapalveluita tuottavaa Valtoria vastaavalla tavalla, kuin esityksessä mainittu Senaatti-kiinteistöt-liikelaitosta.

Tällä oikeutuksella olisi myös taloudellisia vaikutuksia, koska hyvin useassa tapauksessa kaupalliset kumppanit toimittavat ja tuottavat samoja tuotteita ja palveluita useille viranomaisille ja näiden tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen kaupalliset kumppanit käyttävät samoja henkilöitä.

Traficom puoltaa myös sitä, että virkamieslakiin kirjattaisiin virkamiehen työnantajan oikeudet siitä, mitä virkamiesoikeudellisia toimenpiteitä (irtisanominen, virantoimituksesta pidättäminen, viran muuttaminen) työnantajan on mahdollisuus tehdä, mikäli palvelussuhteen aikana turvallisuusselvityslain 51 §:n mukaisessa seurannassa nousee esille kielteisiä asioita, jotka vaativat toimenpiteitä työnantajan puolelta viraston tai sen tietojen, omaisuuden tai toiminnan turvallisuuden säilyttämiseksi.

Traficom kannattaa myös sitä, että virkamies ei voisi palvelussuhteensa aikana kieltäytyä turvallisuusselvitysmenettelystä tehtävissä, joissa työnantajavirasto on arvioinut sen tarpeelliseksi ja johon löytyy lailliset perusteet. Mikäli kehotuksista huolimatta tällaisessa tehtävässä toimiva virkamies ei anna suostumusta turvallisuusselvityksen tekoon, tulisi asiassa voida soveltaa virkamiesoikeudellisia toimenpiteitä virkamiehen virasta pidättämiseksi tai siirtämiseksi toisiin tehtäviin, jossa turvallisuusselvitys ei ole tarpeen.

Väylävirasto lausuu seuraavaa: Turvallisuusselvityslain 50 §:n 2 momenttiin ehdotettujen muutosten perusteella suojelupoliisi voisi jatkossa salassapitosäännöksistä riippumatta antaa hyväksymällään tavalla teknisen käyttöyhteyden avulla myös valtion viraston nimeämälle virkamiehelle turvallisuusselvityksen hankkimisen arviointia varten turvallisuusselvitysrekisteristä tietoja henkilöturvallisuusselvityksestä, jonka mukaan ei ole ilmennyt henkilön luotettavuuden kannalta kielteisiä tietoja, tai jonka perusteella on annettu todistus, joka on edelleen voimassa. Tämä vähentäisi virastolle turvallisuusselvitysten teettämisestä aiheutuvia kustannuksia ja työ määrää. Esitystä voidaan siten pitää kannatettavana.

Muut huomiot

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että esityksessä on tunnistettu sääntelyn tarve suhteessa muuttuneeseen turvallisuusympäristöön, johon kohdistuvat riskit ovat

monimuotoistuneet, muun muassa kybertoimintaympäristön uhkien, informaatiovaikuttamisen, hybridivaikuttamisen sekä kansainvälisen turvallisuustilanteen heikkenemisen myötä. Tämä korostaa tarvetta varmistaa ennakkolisesti henkilöstön luotettavuus.

Olli-Pekka Rantala

Osastopäällikkö, ylijhtaja

Mikko Nygård

Budjettineuvos, yksikön johtajan sijainen

VN/30977/2025-LVM-14

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: